SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2743

av Gurgin Bakircioglu och Ajda Asgari (båda MP)

En kollektivtrafik i världsklass – tillgänglighet och jämlikhet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell kunskapsgrund och återkommande uppföljning av transportfattigdom och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvecklade former för långsiktig statlig medfinansiering av lokal och regional kollektivtrafik och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrad nationell samordning av kollektivtrafikens biljettsystem och reseinformation över regiongränser och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning av kollektivtrafikens tillgänglighet för olika samhällsgrupper i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att redovisa hur statliga kollektivtrafiksatsningar påverkar den geografiska och socioekonomiska fördelningen av resmöjligheter och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

När resan inte fungerar blir friheten begränsad

Kollektivtrafikens betydelse mäts ofta genom antalet resenärer och trafikens effektivitet. Men transportpolitiken behöver också beskriva de resor som aldrig blir av: arbetstillfället som inte går att nå, läkarbesöket som kräver alltför lång resa eller fritidsaktiviteten som saknar fungerande förbindelse på kvällen. För många människor är det en kombination av kostnader, tidsåtgång och trafikens utbud som begränsar rörligheten.

Problemet berör både ekonomiskt utsatta stadsdelar och landsbygden, men på olika sätt. I tätorter kan biljettpriser och bristande tillgänglighet vara hinder även när det finns relativt täta avgångar. På landsbygden kan en billig biljett sakna värde om lämpliga förbindelser inte existerar. En bred kollektivtrafikreform måste kunna lösa båda problemen samtidigt.

Nationella mål behöver följas upp i människors vardag

För att kollektivtrafiken ska skapa jämlika möjligheter att resa behövs ett bättre nationellt kunskapsunderlag om transportfattigdom och tillgänglighet. Staten bör följa upp hur reskostnader, restider och trafikutbud påverkar människors möjligheter att nå arbete, utbildning, vård och samhällsservice. Uppföljningen behöver också visa hur statliga satsningar fördelas mellan olika delar av landet och mellan grupper med olika ekonomiska förutsättningar. Arbetet ska komplettera regionernas ansvar för kollektivtrafiken och bidra till en mer långsiktig och rättvis transportpolitik.
En nationell uppföljning bör inte bara mäta invånarnas avstånd till en hållplats, utan också hur ofta det är möjligt att resa till skola, vård, arbete och samhällsservice, hur lång resan blir och vad den kostar. Hänsyn behöver tas till bland annat funktionsnedsättning, hushållens inkomster och tillgången till alternativa färdsätt. En uppföljning av detta slag behöver bygga på öppna och jämförbara indikatorer.

Ett pålitligt system kräver långsiktig finansiering

Kollektivtrafikens huvudmän behöver kunna planera investeringar, personal, fordon och långsiktiga trafikupplägg. Statens finansiering bör därför prövas mot hur den påverkar möjligheten att utveckla en tillförlitlig trafik även där det kommersiella

resandeunderlaget är svagt. Finansieringens utformning måste ta hänsyn till regionernas ansvar och gällande EU-rättsliga villkor för kollektivtrafik.

Fungerande regionala biljetter och reseinformation är också viktiga. Den statliga utredningen SOU 2020:25 om nationellt biljettsystem ger ett konkret tidigare underlag. Eventuella nya tekniska lösningar bör utformas så att de fungerar även för den som inte har smart telefon eller möjlighet att använda digitala betallösningar.

Klimatnytta och social nytta behöver följas åt

En väl fungerande kollektivtrafik gör det möjligt att minska bilberoendet. För att effekten ska bli rättvist fördelad behöver nya satsningar samtidigt skapa verkliga alternativ för hushåll med begränsade ekonomiska resurser och i områden där tillgången till trafik är sämre. Staten bör kunna redovisa hur kollektivtrafikens tillgänglighet förbättras, och vilka grupper och platser som annars riskerar att hamna utanför.

Målet är inte enbart fler resor, utan ett samhälle där människor har möjlighet att nå de platser och verksamheter som deras liv kräver.

Gurgin Bakircioglu (MP) *Ajda Asgari (MP)*